

Veřejný ochránce práv

JUDr. Pavel Varvařovský

V Brně dne 11. listopadu 2013
PDCJ 2910/2013

Vážený pane ministře,

zasílám Vám své stanovisko k materiálu¹, který byl předložen k diskusi na pracovním jednání dne 5. listopadu 2013, konaném v sídle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jehož se zúčastnili zástupci odborné obce a dvě povinná připomínková místa².

Po prostudování materiálu, který by měl být základem pro novelizaci prováděcích vyhlášek ke školskému zákonu, konstatuji, že se změnami v navržené podobě nesouhlasím a dovoluji si trvat na svých připomínkách. K vybraným ustanovením, která jsou v materiálu obsažena nově³, taktéž připojuji kritický komentář.

K jednotlivým bodům uvádím stručně následující:

Čl. I - Změna vyhlášky č. 72/2005 Sb.

Navržené znění sice odpovídá jádru mé první zásadní připomínky (chybějící záruky v poskytování poradenské pomoci), ale s ohledem na diskusi vedenou dne 5. listopadu 2013, kterou mi zprostředkoval pověřený pracovník mé Kanceláře, a po opětovném prostudování připomínek jiných subjektů, jsem dospěl k názoru, že by se předkladatel měl inspirovat zněním, které navrhl Úřad vlády.⁴ Sám bych ho neformuloval lépe. Plně na něj proto odkazuji.

Čl. II – Změna vyhlášky č. 73/2005 Sb.

K bodu 1

Počítal jsem s tím, že ustanovení § 3 odst. 5 bude zrušeno bez náhrady, a proto jsem k němu připomínky nezasílal. Sice jsem srozuměn s faktickými důvody této změny, ale nemohu pominout, že i v takto navrženém znění bude vyhláška i nadále v rozporu se školským zákonem (překročení zákonného zmocnění).⁵ Jsem přesvědčen, že žákovi se zdravotním znevýhodněním má být poskytnuta plná podpora na střední

¹ Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb., a vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb.

² Úřad vlády a veřejný ochránce práv.

³ vzhledem k připomínkám ostatních míst

⁴ Tj. nové znění § 9 odst. 2 vyhlášky č. 73/2005 Sb. a související odkaz na vyhlášku č. 72/2005 Sb.

⁵ K tomu viz blíže má doporučení z Výzkumu etnického složení žáků bývalých zvláštních škol (str. 14 – 15). Dostupné on-line na: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum_skoly-zprava.pdf.

škole (třídě či skupině), která nebyla zřízena pro žáky se zdravotním postižením. Pokud platné předpisy ukládají základním školám individuálně pracovat se žáky se zdravotním znevýhodněním, musí totéž činit i střední školy. Zásada nediskriminace má prostupovat celým systémem vzdělávání. Ministerstvo si nemůže selektivně vybírat, které části vzdělávacího systému bude hodnotit mírněji s ohledem na tlak z Rady Evropy.

Pokud však hodlá ministerstvo úpravu přijmout, musím věcně nesouhlasit s tím, aby si střední škola sama vyhodnocovala, zda důvody pro vzdělávání zdravotně znevýhodněného žáka trvají. Jedná se o střet zájmů. Školy budou na žácích finančně závislé a jistě nebude v jejich zájmu postupný odliv žáků se zdravotním znevýhodněním na jiné střední školy (zvláště při populačním úbytku). Posouzení vzdělávacích potřeb musí opět provést poradenské zařízení.

Jsem také na pochybách, zda po pominutí (zdravotních) důvodů pro vzdělávání žáka ve škole nebo třídě zřízené pro žáky se zdravotním postižením, dává navržená právní úprava záruku, že se žák může vrátit do původní či jiné školy (resp. třídy). Přestože se nejedná o plnění povinné školní docházky, mám za to, že by stát měl garantovat i v tomto případě prostupnost obou systémů vzdělávání. Není možné vytvářet mezery v právní úpravě, která by měla za následek vyloučení jedince ze vzdělání z důvodu jeho zdravotního stavu (§ 2 školského zákona).

V textu by také měly být odstraněny zavádějící termíny („žák střední školy se zdravotním znevýhodněním“ či „běžná škola“).

K bodu 2

Dle mého názoru bude toto ustanovení v praxi neaplikovatelné. S ohledem na stávající situaci v nomenklatuře škol (směšování kurikulárního a institucionálního kritéria) není možné s přesností určit, zda konkrétní školu lze určit jako „školu, třídu a studijní skupinu pro žáky s lehkým mentálním postižením“. Ministerstvo zřejmě již má data o počtu dětí vzdělávaných dle RVP LMP a rovněž údaje, kde se tyto žáci vzdělávají. Tyto údaje ale nepomohou určit konkrétní školu jako „školu, třídu a studijní skupinu pro žáky s lehkým mentálním postižením“. Pokud ministerstvo ví, jak tuto školu určit, budu rád, pokud mě a mé spolupracovníky o kritériích informuje. Zároveň ho vyzývám, aby případný seznam těchto škol postoupilo zřizovatelům a České školní inspekci.

K bodu 3

Platí totéž, co jsem uvedl u bodu 1.

Čl. III - Účinnost

Domníval jsem se, že novely prováděcích vyhlášek jsou rychlou reakcí na můj výzkum a šetření České školní inspekce z loňského roku. Očekával jsem, že vstoupí v účinnost již 1. září 2013. Tento termín se dle návrhu však odsouvá až na 1. září 2014, v klíčové otázce práv žáků se zdravotním a sociálním znevýhodněním dokonce na 1. září 2015, což považuji za nepřijatelné. Proto zvážím, zda využiji svého zvláštního oprávnění, které mi dává ustanovení § 64 odst. 2 písm. f) zákona č.

182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Zároveň Vás informuji, že jsem byl neformálně vyzván Radou Evropy, abych se svým stanoviskem připojil k výkonu rozsudku *D. H. a ostatní vs. Česká republika*. I tuto nabídku zvážím s ohledem na vývoj událostí.

Vážený pane ministře, tento dopis si dovoluji zaslat na vědomí i Vaším nejbližším spolupracovníkům v této otázce, konkrétně 1. náměstkovi PhDr. Jindřichu Fryčovi, řediteli odboru vzdělávání Ing. Bc. Petru Bannertovi, Ph. D. a řediteli odboru vzdělávací soustavy Mgr. Jakubu Stárkovi.

S pozdravem

Vážený pan
prof. RNDr. Dalibor Štys, CSc.
ministr
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 7
118 12 Praha 1

Na vědomí:

Jindrich.Fryc@msmt.cz

Petr.Bannert@msmt.cz

Jakub.Starek@msmt.cz

Kancelář veřejného ochránce práv
Údolní 39, 602 00 Brno
tel.: 542542777, fax: 542542772
e-mail.: podatelna@ochrance.cz, www.ochrance.cz